

CAPITOLUL I

PARTICULARITĂȚILE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC

Dreptul internațional public reglementează raporturile stabilite între principalele sale subiecte de drept – statele, și alte subiecte de drept internațional, în scopul menținerii păcii și securității internaționale.

Menționarea unei date exacte sau a unei anume perioade care să marcheze apariția dreptului internațional public este imposibil de realizat, deoarece acesta precedă înregistrările istorice documentate. Originea sa poate fi identificată în momentul în care un grup organizat politic a intrat în contact cu un alt grup politic și a recunoscut caracterul egal al acestuia, concomitent resimțind necesitatea instituirii unui sistem de reguli menit să reglementeze relațiile dintre acestea. Dovezile privind existența unor norme și proceduri referitoare la dreptul internațional datează de peste 5.000 de ani¹.

În anul 1296 î.Hr., faraonul egiptean Ramses al II-lea a încheiat un Tratat de prietenie și alianță (cunoscut sub numele de *Tratatul sublim*) cu regele hitiților – Hattuşill al III-lea. Tratatul institua o alianță între cele două state care se obligau să trăiască în pace unul cu celălalt, să nu se atace și să-și acorde ajutor reciproc în cazul în care unul dintre ele era atacat.

În jurul anului 2100 î.Hr., s-a încheiat un tratat solemn între conducătorii orașelor-state Lagash și Umma (mici state-orașe în Mesopotamia), tratat care stabilea delimitările teritoriale între părți.

Marile imperii ale Egiptului, Mesopotamiei, Persiei ori Asiriei², precum și monarhiile evreiești de dimensiuni reduse, respectiv orașele-state feniciene, au încheiat tratate în baza principiilor egalității părților și *pacta sunt servanda* („tratatele trebuie respectate”)³.

În Grecia și Roma antică au fost dezvoltate concepte juridice precum *ius naturale* ori *ius gentium*. Pornind de la conceptul grec *ius naturale*, pe care l-au adoptat,

¹ Potrivit **Charles C. Fenwick**, *International Law*, ed. a IV-a, Appleton-Century Crofts, New York, 1965, p. 56.

² Imperiul Asiriei a existat, aproximativ, între anii 2500 și 609 î.Hr., atingând apogeul puterii în perioada târzie, între anii 911 și 609 î.Hr. Acesta se afla în nordul Mesopotamiei, între râurile Tigru și Eufrat, pe teritoriile actualului Irak de nord, Siria și părți din Turcia. În perioada sa clasică, între secolele IX-VII î.Hr., Imperiul Asirian a cucerit teritorii vaste în Mesopotamia, Siria, Levant și Egiptul de nord. Imperiul Asiriei a intrat în declin și a dispărut definitiv în anul 609 î.Hr.

³ Grecia antică a preluat din civilizațiile orientale două instituții fundamentale, și anume tehnica tratatelor și arta diplomației, la care a adăugat o inovație proprie, sub forma instituției arbitrajului internațional.

romanii au conceput *ius gentium* ca având aplicabilitate universală. Pentru romani, *ius gentium* reglementa statutul străinilor și relațiile dintre aceștia și cetățenii romani.

În Evul Mediu, dezvoltarea dreptului internațional s-a realizat preponderent prin intermediul dreptului canonic și al cutumelor feudale.

O contribuție doctrinară semnificativă este reprezentată de *Școala de la Salamanca*⁴, în secolul al XVI-lea, prin lucrările lui Francisco de Vitoria⁵ și Francisco Suárez⁶, care conceptualizează distincția între *ius inter gentes*, dreptul aplicabil relațiilor dintre popoare și state, și *ius intra gentes*, dreptul intern.

În perioada 1588 și 1589, Alberico Gentili⁷ a publicat trei lucrări reunite sub titlul *De Jure Belli Comentați-ne Tres (Trei comentarii despre dreptul războiului)*. O ediție îmbunătățită a apărut în anul 1598 sub denumirea *De Jure Belli Libri Tres (Trei cărți despre dreptul războiului)*. Cartea este apreciată pentru modernitatea sa și pentru utilizarea abilă a conceptelor dreptului civil, dar și pentru apropierea de practica efectivă a dreptului internațional. Alberico Gentili a subliniat necesitatea respectării normelor de conduită în război, consolidând ideea potrivit căreia dreptul internațional nu este doar unul moral sau religios, ci și juridic.

Secolul al XVII-lea reprezintă perioada de cristalizare a doctrinei moderne a dreptului internațional prin contribuția lui Hugo Grotius⁸, care, în lucrarea *De iure belli ac pacis*, apărută în anul 1625, formulează un sistem de principii ale dreptului natural, considerate obligatorii pentru toate popoarele și statele, indiferent de

⁴ Mișcare intelectuală și filosofică care a apărut în Spania secolului al XVI-lea, constituită în jurul universității din Salamanca.

⁵ Francisco de Vitoria (c. 1483 – 1546) a fost un filosof, teolog și jurist catolic spaniol, din perioada Renașterii. Este fondatorul tradiției filozofice cunoscute sub denumirea de Școala de la Salamanca, care a pus bazele economiei de piață timpurii și ale drepturilor individuale, influențând dezvoltarea gândirii libertariene. A fost considerat unul dintre cei mai influenți umaniști ai Renașterii. Este cunoscut, în special, pentru conceptele pe care le-a promovat de *război just și drept internațional*. Unii cercetători l-au descris ca fiind „părintele dreptului internațional”, alături de Alberico Gentili și Hugo Grotius.

⁶ Francisco Suárez (1548 – 1617) a fost preot iezuit, filosof și teolog spaniol, unul dintre liderii mișcării Școlii de la Salamanca. Opera sa este considerată un punct de cotitură în istoria scolasticii târzii, marcând tranziția de la faza renascentistă la cea barocă.

⁷ Alberico Gentili (1552 – 1608) a fost jurist italian, tutore al reginei Elisabeta I și avocat permanent al Ambasadei Spaniole la Londra; timp de 21 de ani a ocupat funcția de Regius Professor of Civil Law la Universitatea Oxford. Este considerat co-fondator al dreptului internațional și, prin urmare, cunoscut ca „Părintele dreptului internațional”.

⁸ Hugo Grotius (1583 – 1645) a fost umanist, diplomat, jurist, teolog, avocat, om de stat, poet și dramaturg olandez. A avut contribuții semnificative în domeniile filosofiei, teoriei politice și dreptului. Alături de lucrările anterioare ale lui Francisco de Vitoria și Alberico Gentili, scrierile sale au pus bazele dreptului internațional, întemeiat pe dreptul natural în dimensiunea sa protestantă. Două dintre cărțile sale au avut un impact durabil în domeniul dreptului internațional: *De jure belli ac pacis (Despre dreptul războiului și al păcii)*, dedicată regelui Ludovic al XIII-lea al Franței și *Mare Liberum (Marea libere)*, pentru care Grotius a fost numit „părintele dreptului internațional”.

obiceiurile locale. Lucrarea este împărțită în trei cărți, astfel: *Cartea I* cuprinde concepția lui Grotius despre război și dreptate naturală, acesta susținând că există anumite circumstanțe în care războiul este justificat; *Cartea a II-a* în cuprinsul căreia sunt identificate trei „cauze juste” pentru război, și anume: apărarea propriei persoane; repararea unei vătămări și pedeapsa; *Cartea a III-a* este dedicată analizei problemelor referitoare la regulile care guvernează purtarea războiului odată ce acesta a început; potrivit lui Grotius, toate părțile implicate în război sunt obligate să respecte aceste reguli, indiferent dacă cauza lor este justă sau nu.

În lucrarea sa, Grotius subliniază care sunt limitele conceptului de *război just*. Teoriile clasice presupun că se poate identifica care parte a declanșat legal războiul și care trebuie să se supună. Grotius arată, însă, că, în realitate, nu există întotdeauna un răspuns clar: ambele părți pot acționa corect „cu bună-credință”, chiar dacă numai una ar putea fi considerată obiectiv dreaptă. El evidențiază lipsa unui suveran suprem, capabil să arbitreze și să controleze acțiunile statelor. În aceste condiții, statele acționează potrivit propriilor voințe, iar dreptul internațional poate doar să ofere mecanisme de soluționare pașnică a conflictelor, cum ar fi: negocieri, conferințe diplomatice, arbitraj, tragere la sorți sau dueluri simbolice. Totuși, atunci când aceste alternative sunt epuizate, războiul poate izbucni inevitabil. Prin urmare, teoria războiului just, deși atrăgătoare ca ideal, devine impracticabilă în relațiile dintre state suverane. Aceasta nu poate determina care beligerant are dreptul legal de a ataca și care trebuie să cedeze, funcționând mai degrabă ca un ideal moral decât ca o regulă aplicabilă concret în politica internațională⁹.



Conceptele folosite de Grotius în lucrarea sa au fost, ulterior, consolidate prin *Pacea de la Westfalia din anul 1648*, care consacră suveranitatea statelor și egalitatea lor juridică, stabilind un cadru normativ pentru sistemul de state-națiune. Tratatul de la Westfalia, din 14-24 octombrie 1648, care a pus capăt Războiului de Treizeci de Ani (1618-1648), este considerat actul de naștere al dreptului internațional modern.

⁹ Potrivit lui **John Yoo**, *Hugo Grotius, De Jure Belli ac Pacis (1625)*, 2019, disponibil la <https://www.hoover.org/research/hugo-grotiuss-de-jure-belli-ac-pacis-1625> (accesat la 28 august 2025).

În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, teoria dreptului internațional public se dezvoltă prin contribuțiile lui Samuel von Pufendorf¹⁰ și Emmerich de Vattel¹¹, care accentuează principiul independenței și al egalității juridice între state.

În anul 1795, Immanuel Kant¹², în lucrarea *Pacea perpetuă*, propunea o abordare etică și normativă, susținând necesitatea unei ordini internaționale bazate pe cooperare și respectarea drepturilor fundamentale ale statelor.

Secolul al XIX-lea se caracterizează prin inițiative privind consacrarea dreptului internațional, cum ar fi conferințele de la Haga (1899 și 1907).

Prima Conferință de la Haga a fost inițiată în anul 1898 de țarul rus Nicolae al II-lea și s-a desfășurat între 18 mai și 29 iulie 1899. Rezultatul conferinței, concretizat în *Convenția de la Haga din 1899*, a inclus trei instrumente juridice principale, și anume: Convenția pentru soluționarea pașnică a disputelor internaționale, care a creat Curtea Permanentă de Arbitraj; Convenția privind legile și cutumele de război pe teren, care stabilea regulile pentru războiul terestru, protecția prizonierilor, a răniților și a civililor, și interzicea jafurile și pedepsele colective și Convenția privind adaptarea principiilor convenției de la Geneva la războiul maritim, care proteja navele spital și obliga tratarea răniților și naufragiaților de toate părțile beligerante. Aceștia li se adaugă trei declarații suplimentare care interziceau, pentru o perioadă determinată, folosirea proiectilelor lansate din baloane sau metode noi similare, a

¹⁰ Samuel von Pufendorf (1632–1694) a fost jurist și istoric german, recunoscut pentru apărarea și dezvoltarea conceptului de drept natural. Formarea sa intelectuală a fost influențată de René Descartes, Hugo Grotius și Thomas Hobbes. În anul 1660, a elaborat lucrarea *Two Books of the Elements of Universal Jurisprudence* (*Două cărți despre elementele jurisprudenței universale*), în care a dezvoltat ideile lui Grotius și Hobbes. Lucrarea sa principală, *Of the Law of Nature and Nations* (*Despre dreptul natural și al popoarelor*), publicată în anul 1672, împreună cu versiunea mai restrânsă, *The Whole Duty of Man According to the Law of Nature* (*Datoria omului conform dreptului natural*), din anul 1673, reprezintă contribuții fundamentale la teoria dreptului natural. În aceste lucrări, Pufendorf a reconceptualizat dreptul natural, punând accent pe socialitatea omului și pe drepturile fundamentale ale individului la egalitate și libertate, respingând ideea de sclavie naturală. Aceleași principii au stat la baza elaborării teoriilor sale privind dreptul civil, dreptul penal și dreptul constituțional.

¹¹ Emmerich de Vattel (1714–1767) a fost jurist elvețian care, în lucrarea sa fundamentală *Le Droit des gens* (*Dreptul popoarelor*), din anul 1758, a aplicat principiile dreptului natural în analiza relațiilor internaționale. Lucrarea sa a avut o influență semnificativă asupra dezvoltării gândirii juridice și politice în Statele Unite, întrucât concepțiile sale fundamentale privind libertatea și egalitatea corespundeau idealurilor enunțate în Declarația de Independență. Vattel a formulat principii juridice clare privind neutralitatea statelor și regimul comercial între state neutre și beligerante, care au fost considerate autoritare și de referință în dreptul internațional emergent al Statelor Unite ale Americii.

¹² Immanuel Kant (1724–1804) a fost filosof german, unul dintre cei mai importanți gânditori ai Iluminismului, cunoscut pentru lucrările sale de epistemologie, metafizică, etică și estetică. El a dezvoltat doctrina idealismului transcendențial, susținând că spațiul și timpul sunt forme ale intuiției care structurează experiența, iar obiectele în sine rămân inaccesibile cunoașterii noastre. Kant considera că rațiunea este sursa moralității și promova ideea conform căreia pacea perpetuă poate fi realizată printr-o federație internațională de state republicane și cooperare internațională.

gloanțelor cu scopul exclusiv de a răspândi gaze toxice, respectiv a gloanțelor care se pot extinde sau deforma ușor în corpul uman (soft-point și „dum-dum”).

Cea de-a doua Conferință de la Haga, desfășurată între 15 iunie și 18 octombrie 1907, a dezvoltat Convenția din anul 1899 printr-o serie de modificări, dar și completări cu noi subiecte, cu accent special pe războiul naval. Inițial, propusă de președintele american Theodore Roosevelt, conferința a abordat soluționarea pașnică a disputelor internaționale, limitarea folosirii forței pentru recuperarea datoriilor, deschiderea ostilităților, legile și cutumele de război pe teren și protecția puterilor și persoanelor neutre, precum și regulile pentru războiul naval și conversia navelor comerciale în nave militare. Tratatul, declarațiile și actul final au fost semnate la 18 octombrie 1907 și au intrat în vigoare la 26 ianuarie 1910. Deși unele propuneri precum limitarea înarmării și arbitrajul obligatoriu au fost respinse, conferința a consolidat mecanismele de arbitraj voluntar și a stabilit norme moderne pentru desfășurarea războaielor și drepturile celor cu statut de neutralitate.

Urmare a Conferinței de pace de la Paris, a fost înființată, în anul 1919, Liga Națiunilor, pentru a menține pacea și securitatea colectivă la nivel internațional. În actul constitutiv al Ligii Națiunilor a fost introdusă necesitatea înființării unei instanțe juridictionale. Astfel, în anul 1921, s-a înființat Curtea Permanentă de Justiție Internațională (CPJI), căreia i s-a încredințat competența de a soluționa disputele internaționale și de a oferi avize consultative. Curtea a fost un organism permanent, cu proceduri publice, judecători reprezentativi la nivel mondial și jurisdicție accesibilă statelor. CPJI a funcționat în perioada 1922-1940. În această perioadă, Curtea a soluționat 29 de dispute între state și a emis 27 de avize consultative, contribuind semnificativ la clarificarea și dezvoltarea dreptului internațional.

O etapă de referință în evoluția dreptului internațional public o reprezintă anul 1928, an în care este semnat *Pactul Kellogg-Briand*. Prin acest tratat multilateral, statele părți, printre care Franța, Statele Unite, Germania și Regatul Unit, se angajau să renunțe la război ca instrument de politică națională și să rezolve litigiile internaționale exclusiv prin mijloace pașnice. Deși Pactul nu prevedea mecanisme coercitive și nu a împiedicat agresiunile ulterioare, totuși consacră principiul juridic fundamental al interdicției războiului de agresiune, influențând, ulterior, incriminarea acestei fapte în cadrul proceselor de la Nürnberg¹³ și integrându-se în normele Cartei Organizației Națiunilor Unite privind interzicerea utilizării forței. Pactul simbolizează trecerea de la conceptualizarea războiului ca drept suveran al statelor la recunoașterea sa ca faptă juridic ilicită, marcând o etapă deosebit de

¹³ Procesele de la Nürnberg au fost o serie de acțiuni judiciare celebre, în cadrul cărora au fost judecați membri importanți ai conducerii politice, militare și economice ai Germaniei Naziste. Acestea s-au desfășurat în perioada 1945 – 1949, în orașul Nürnberg (Germania).

importantă în dezvoltarea ordinii juridice internaționale moderne, prin scoaterea războiului în afara legii.

Pactul Kellogg-Briand¹⁴

Președintele Reich-ului German, Președintele Statelor Unite ale Americii, Majestatea Sa Regele Belgiei, Președintele Republicii Franceze, Majestatea Sa Regele Mari Britanii, Irlandei și al domeniilor britanice de dincolo de mări, Împărat al Indiei, Majestatea Sa Regele Italiei, Majestatea Sa Împăratul Japoniei, Președintele Republicii Polone și Președintele Republicii Cehoslovace,

Profund conștienți de datoria lor solemnă de a promova binele omenirii;

Convinși că a sosit momentul unei renunțări clare la război ca instrument de politică națională, astfel încât relațiile pașnice și prietenoase existente între popoarele lor să fie perpetuate;

Hotărâți că toate schimbările în relațiile dintre ei trebuie căutate doar prin mijloace pașnice, printr-un proces ordonat și pașnic, și că orice Putere semnatară care în viitor va încerca să își promoveze interesele naționale recurgând la război să fie lipsită de beneficiile oferite de acest Tratat;

Sperând că, încurajate de exemplul lor, toate celelalte națiuni ale lumii se vor alătura acestui demers umanitar și, aderând la prezentul Tratat imediat ce va intra în vigoare, își vor aduce popoarele în sfera prevederilor sale binefăcătoare, unind astfel națiunile civilizate ale lumii într-o renunțare comună la război ca instrument de politică națională;

Au decis să încheie un Tratat (...)

Art. I - Înaltele Părți Contractante declară solemn, în numele popoarelor lor, că condamnă recurgerea la război pentru soluționarea disputelor internaționale și renunță la acesta ca instrument de politică națională în relațiile dintre ele.

Art. II - Înaltele Părți Contractante sunt de acord ca reglementarea sau soluționarea tuturor disputelor sau conflictelor, indiferent de natura sau originea lor, care pot apărea între ele, să fie căutată numai prin mijloace pașnice.

Art. III - Prezentul Tratat va fi ratificat de către Înaltele Părți Contractante menționate în Preambul, în conformitate cu cerințele constituționale proprii fiecărui stat, și va intra în vigoare între ele de îndată ce toate instrumentele de ratificare vor fi depuse la Washington.

(...)

¹⁴ Textul, în limba engleză, este disponibil la https://avalon.law.yale.edu/20th_century/kbpact.asp (accesat la 28 august 2025).

După anul 1945, dreptul internațional public se consolidează prin instituțiile Organizației Națiunilor Unite, dar și prin principiile privind responsabilitatea și răspunderea individuală consacrate în cadrul proceselor de la Nürnberg.

Adoptarea *Declarației Universale a Drepturilor Omului*, la 10 decembrie 1948, și a *Convențiilor de la Geneva*¹⁵, în anul 1949, reprezintă tot atâtea momente importante pentru dezvoltarea dreptului umanitar și protecția drepturilor omului.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, au fost reglementate noi domenii precum dreptul mării (Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării, semnată la 10 decembrie 1982, la Montego Bay), protecția mediului (Convenția privind diversitatea biologică, semnată la 5 iunie 1992, la Rio de Janeiro) ș.a.

Evoluția dreptului internațional, de la reglementarea exclusivă a relațiilor dintre state la un sistem global complex care include organizații internaționale, corporații transnaționale, dar și indivizi, reflectă dinamismul și complexitatea sistemului juridic internațional contemporan. Astfel, dreptul internațional public contemporan se caracterizează printr-o interdependență între suveranitatea statelor și necesitatea cooperării internaționale, având ca obiectiv fundamental menținerea păcii, securității și respectului pentru demnitatea umană.

Secțiunea I

Dreptul internațional public. Noțiune

Dreptul internațional¹⁶ public este definit, *lato sensu*, ca fiind „ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile ce se stabilesc în cadrul societății

¹⁵ Convențiile de la Geneva din 1949 este denumirea generică dată unor instrumente juridice internaționale prin care sunt stabilite reguli fundamentale privind protecția umanitară în timpul conflictelor armate. Acestea constau în patru convenții principale, care au reformulat și extins tratatele anterioare, punând accent pe protecția răniților și bolnavilor pe câmpul de luptă, a marinarilor naufragiați, a prizonierilor de război și, în mod special, a populației civile. Cele patru Convenții de la Geneva din 1949 sunt următoarele: Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie (prima convenție); Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragiaților armate pe mare (a doua convenție), Convenția privitoare la tratamentul prizonierilor de război (a treia convenție) și Convenția privitoare la protecția persoanelor civile în timp de război (a patra convenție).

¹⁶ Expresia „drept internațional” a fost folosită la sfârșitul secolului al XVIII-lea de către Jeremy Bentham. Anterior, se vorbea de „*Jus Gentium*” care, în timpul Imperiul roman, a guvernat drepturile străinilor pe pământ roman pe baza principiului echității, nu al egalității. Părinții fondatori ai dreptului internațional public sunt Francisco de Vitoria (1483-1546) și Francisco Suarez (1548-1617), teoreticieni ai dreptului natural; Hugo Grotius (1583-1645), a cărui operă *Despre dreptul războiului și al păcii* a pus, de asemenea, bazele dreptului internațional; Alberico Gentili (1552-1608); Emmerich de Vattel (1714-1757); Samuel Pufendorf (1632-1694); Cornélius van Bijnkershoek (1673-1743); Christian Wolff (1679-1754); Georges-Frédric de Martens (1751-1821) au contribuit, de asemenea, la fundamentarea dreptului internațional (potrivit lui Michel Deyra, *Droit international public*, 6^e édition, Gualino éditeur, Lextenso éditions, 2018, p. 20).

internaționale”¹⁷. *Stricto sensu*, însă, dreptul internațional public este acea ramură a dreptului, acel ansamblu de principii și norme juridice create de către state, pe baza acordului lor de voință, în scopul reglementării raporturilor internaționale la care acestea participă. Astfel, se poate observa faptul că statele sunt cele care participă la raporturile internaționale, dar nu oricum, ci în calitate de subiecte de drept internațional egale din punct de vedere juridic, „indiferent de mărimea teritoriului sau a populației, de nivelul de dezvoltare, resurse, potențial militar etc.”¹⁸. Această poziție de egalitate, specifică subiectelor de drept din ordinea juridică internațională, conferă dreptului internațional o serie de particularități, care îl deosebesc de orice altă ramură de drept. Trăsăturile esențiale (caracteristicile) dreptului internațional public se desprind chiar din termenii care denumesc această ramură de drept, și anume: „drept”, „internațional” și „public”¹⁹.

a. „*drept*” – potrivit definiției clasice, dreptul reprezintă ansamblul normelor elaborate și garantate de stat, având ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații sociale, într-un cadru care facilitează coexistența libertăților, protecția drepturilor fundamentale ale omului și promovarea justiției sociale²⁰. Obligativitatea acestor norme este asigurată, dacă este necesar, prin intermediul forței coercitive a statului. În cadrul dreptului, norma juridică reprezintă o regulă de conduită scrisă sau recunoscută de autoritatea statală, menită să asigure și să consolideze relațiile sociale. În acest context, dreptul internațional public se definește ca ansamblul normelor care reglementează raporturile dintre membrii societății sau comunității internaționale. Două trăsături esențiale ale normei juridice – caracterul său obligatoriu și posibilitatea aplicării unei sancțiuni – conferă specificitate și distincție dreptului internațional public în raport cu alte tipuri de norme.

b. „*internațional*” – existența adjectivului „internațional” în noțiunea „drept internațional public” conduce la intervenția elementului de extraneitate.

c. „*Public*” – în opoziție cu caracterul privat, dimensiunea de drept public a dreptului internațional public se explică prin faptul că statul este atât autor, cât și subiect al normei juridice. Statul, ca subiect de drept, este suveran, se situează pe poziție de egalitate în ordinea internațională, nefiind supus unei autorități superioare. Absența unei instituții legislative internaționale distincte explică

¹⁷ Raluca Miga-Beșteliu, *Drept internațional public*, vol. I, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 1.

¹⁸ *Ibidem*, p. 3.

¹⁹ Potrivit lui Raymond Ranjeva, Charles Cadoux, *Droit international public*, Edicef, 1992, p. 13. În literatura de specialitate se subliniază „necesitatea de a se face distincție între elementele componente ale denumirii sale” (Carmen Moldovan, *Drept internațional public. Principii și instituții fundamentale*, ed. a IV-a, Ed. Universul Juridic, București, 2024 p. 12).

²⁰ Potrivit lui Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, ed. a III-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 73.

importanța consensualismului în reglementarea relațiilor dintre state. Funcția legislativă în comunitatea internațională nu este exercitată de către o instituție legislativă distinctă de state, iar această situație explică importanța consensualismului în dreptul internațional public.

Având în vedere cele menționate anterior, dreptul internațional public diferă de ***morală și curtoazia internațională*** din următoarele considerente²¹:

- în relațiile internaționale, *morală* presupune un anumit comportament, care dă naștere numai la obligații morale, nu și la obligații juridice²². Respectarea acesteia depinde de presiunea opiniei publice, iar încălcarea unei norme morale nu atrage responsabilitatea²³ și sancțiunile juridice. Normele dreptului internațional sunt obligatorii, stabilesc drepturi și obligații și sunt susceptibile de a fi aplicate prin constrângere. Charles Rousseau definește morală ca fiind „ansamblul regulilor morale care se aplică membrilor comunității internaționale în cadrul relațiilor lor reciproce”²⁴. Prin urmare, putem spune că diferența dintre drept și morală constă, pe de o parte, în scopul urmărit (dreptul are în vedere interesul general – binele social, utilitatea publică, în timp ce morală se raportează la elemente de natură morală, la alți factori decât ordinea economică ori oportunitatea) și, pe de altă parte, în efectivitatea celor două (dreptul impune sancțiuni coercitive, ceea ce nu este valabil și pentru morală)²⁵;

- la rândul ei, *curtoazia internațională* cuprinde regulile de politețe, de conveniență și de bunăvoință²⁶ care sunt urmate în relațiile dintre state, fără a avea, însă, valoarea obligatorie a normelor de drept internațional. Nerespectarea unei reguli de curtoazie nu atrage responsabilitatea juridică. În aceste condiții, numai dreptul creează obligații juridice, chiar și în domeniul relațiilor internaționale.

²¹ Potrivit lui **Raymond Ranjeva, Charles Cadoux**, *op. cit.*, p. 13.

²² „Se afirmă că morală este chiar o adevărată știință care ne învață regulile de conformitate pentru a face bine și a evita răul, concluzionându-se că, de esență, morală implică norme și exigențe valorice” (**Nasty M. Vlădoiu**, *Drept internațional public*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2025, p. 12).

²³ „Cuvântul «responsabilitate» are în drept mai multe sensuri (...). Vorbim, astfel, despre responsabilitate politică, responsabilitate penală, responsabilitate disciplinară” (**Elena Emilia Ștefan**, *Răspunderea juridică. Privire specială asupra răspunderii în dreptul administrativ*, Ed. Pro Universitaria, București, 2013, p. 13).

²⁴ **Charles Rousseau**, *Principes Généraux du droit international public*, Tome I, *Introduction. Sources*, Éditions A. Pedone, Paris, 1944, p. 12.

²⁵ A se vedea **Charles Rousseau**, *op. cit.*, p. 13. În lucrarea sa, Charles Rousseau critică concepția lui Grotius și a lui Kant cu privire la diferența dintre drept și morală. Aceștia din urmă menționează faptul că „dreptul vizează numai actele exterioare ale omului, în timp ce morală se adresează forului interior al individului, vizând intenția nemanifestată prin acte exterioare”.

²⁶ De exemplu, ceremonialul maritim (salutul pe mare) – exemplu preluat din **Grigore Geamănu**, *Drept internațional contemporan*, vol. I, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 95.

CURTOAZIA INTERNAȚIONALĂ	DREPTUL INTERNAȚIONAL
- practici, regulile de politețe, de conveniență și de bunăvoință <i>fără forță juridică</i> - nerespectarea unei reguli de curtoazie <i>nu atrage</i> responsabilitatea juridică	- practici care, în timp s-au dezvoltat ca norme <i>cu forță juridică</i> - nerespectarea unei reguli de curtoazie <i>atrage</i> responsabilitatea juridică

„Comparativ cu dreptul intern, dreptul internațional prezintă anumite caracteristici care-l fac să fie original și care se explică prin faptul că societatea internațională, spre deosebire de cea națională structurată ierarhic, este uneori puțin integrată și chiar descentralizată. Dreptul internațional este, așadar, mai mult un drept de coordonare a unor suveranități egale decât de subordonare a acestora. El are drept obiectiv asigurarea respectării unor reguli minimale care să permită coexistența statelor și menținerea independenței lor”²⁷. Prin urmare, dreptul internațional public este un *drept de coordonare*, spre deosebire de dreptul intern care este considerat a fi un *drept de subordonare*²⁸.

Dimensiunea internațională a acestei ramuri de drept determină recurgerea la o comparație între trăsăturile esențiale ale dreptului intern și cele ale dreptului internațional public. Sintetic expuse, principalele diferențe sunt următoarele²⁹:

- dreptul intern este un drept de subordonare; normele interne sunt create de către state, prin intermediul instituțiilor special abilitate în acest sens și se impun destinatarilor lor, persoane fizice și juridice, în timp ce dreptul internațional public este, prin natura sa, un drept de relație, de coordonare, „deoarece statele se găsesc, unele în raport cu celelalte, în relații de independență, iar nu de dependență, în cadrul relațiilor internaționale ele având obligația de a se supune legii acceptate de ele în virtutea propriei lor suveranități”³⁰;

- la nivel intern, respectarea dreptului de către subiectele de drept destinate este asigurată, în special, de organele executive și cele judiciare. În dreptul internațional public, respectarea normelor are drept temei acordul de voință al statelor, mecanismul jurisdicțional rămânând excepția;

- subiectele de drept intern sunt variate și numeroase, în timp ce subiectele de drept internațional sunt în număr limitat, și anume: statele, organizațiile internaționale și alte forme de entități a căror identificare poate fi ușor de realizat;

²⁷ Bianca Selejan-Guțan, Laura Maria Crăciunean, *Drept internațional public*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 34.

²⁸ Julius Hatschek, *An Outline of International Law*, Londra, 1930, citat de Grigore Geamănu, *Drept internațional public*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981, p. 53.

²⁹ Potrivit lui Raymond Ranjeva, Charles Cadoux, *op. cit.*, pp. 14-15.

³⁰ Mădălina Cocoșatu, *Drept internațional public*, Ed. Pro Universitaria, București, 2012, p. 9.

- având în vedere faptul că normele de drept intern au o sferă largă de aplicare, putem afirma că acestea au un caracter general, în timp ce normele dreptului internațional au un caracter mai limitat, adresându-se numai acelor subiecte de drept care și-au exprimat consimțământul în acest sens.

Caracterul de drept public al ramurii dreptului internațional, căreia îi aparține dreptul internațional public, permite evidențierea specificității acestuia din urmă în raport cu alte ramuri de drept internațional. Astfel, *dreptul internațional privat* se distinge de dreptul internațional public. Dreptul internațional privat reprezintă ansamblul normelor juridice interne, specifice fiecărui stat, care guvernează raporturile dintre persoane fizice sau juridice, atunci când aceste raporturi conțin un element de extraneitate³¹. Principalele elemente care intră în domeniul dreptului internațional privat sunt următoarele³²: normele pentru determinarea legii aplicabile unui raport juridic material de drept internațional privat (normele conflictuale³³ sunt cele care soluționează conflictele de legi); normele de procedură în litigiile privind raporturile de drept internațional privat (competența jurisdicțională, procedura propriu-zisă, efectele și executarea hotărârilor judecătorești și arbitrale străine) și condiția juridică a străinului persoană fizică și juridică. „Spre deosebire de dreptul internațional public, nerespectarea oricărei norme de drept internațional privat poate să fie sancționată de către instanțele de judecată, în timp ce afirmarea de către un stat a dreptului său poate rămâne fără consecințe juridice, dacă țara respectivă este izolată pe plan internațional”³⁴.

³¹ Prin *element de extraneitate* se înțelege împrejurarea de fapt în legătură cu un raport juridic datorită căreia acest raport are legătură cu mai multe sisteme de drept ori legi aparținând unor țări diferite. Elementul de extraneitate nu este un element de structură al raportului juridic, în sensul teoriei generale a dreptului.

³² Doctrina italiană include în obiectul dreptului internațional privat numai conflictele de legi. În doctrina franceză, obiectul dreptului internațional privat îl formează conflictele de legi, conflictele de jurisdicții, condiția străinilor și cetățenia, în timp ce în doctrina engleză dreptul internațional privat cuprinde conflictele de legi și conflictele de jurisdicții (de aceea, el este denumit nu atât *Private International Law*, ci, mai des, *Conflict of Laws*). În doctrina română sunt cuprinse în obiectul dreptului internațional privat conflictele de legi, conflictele de jurisdicții și condiția juridică a străinilor, „de altfel, aceasta din urmă fără o justificare” (potrivit lui **Tudor R. Popescu**, *Drept internațional privat*, Ed. Romfel S.R.L., București, 1994, p. 37).

³³ Fiecare stat are propria normă conflictuală. În România, raporturile juridice cu element de extraneitate sunt guvernate de prevederile Cartei a VII-a („Dispoziții de drept internațional privat”) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, publicată în M. Of. nr. 505, din 15 iulie 2011, respectiv de cele ale Cartei a VII-a („Procesul civil internațional”) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, publicată în M. Of. nr. 247, din 10 aprilie 2015.

³⁴ **Sergiu Deleanu**, *Drept internațional privat. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 8.